

การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
(PLC) สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8*
DEVELOPING A TEACHER DEVELOPMENT MODEL USING
PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITIES (PLCS) IN THE SUBJECT OF
BUDDHIST STUDIES, GENERAL EDUCATION DEPARTMENT, REGION 8

นัสชนะ ส่างช้าง¹, พระมหาอำพล ธนปถุญ (ชัยสารี)² และ เชาวงศักดิ์ พฤกษเทเวศ³
Naschana Sangchang¹, Phramaha Ampol Dhanapaṅkṛo (Chaisaree)² and Chawengsak Prueksathewet³

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

³วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

³Pichayabundit College, Thailand

Corresponding Author's Email: d_p212224@hotmail.com

Received 23 February 2026; Revised 25 February 2026; Accepted 28 February 2026

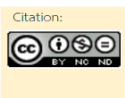
บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
จำเป็นในการพัฒนาครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 2) พัฒนารูปแบบ
การพัฒนาครูด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และ 3) ทดลองใช้และประเมิน
ประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น การวิจัยเป็นแบบวิจัยและพัฒนาแบบผสมผสานวิธี
ดำเนินการ 3 ระยะ กลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 320 คน

* นัสชนะ ส่างช้าง, พระมหาอำพล ธนปถุญ (ชัยสารี) และ เชาวงศักดิ์ พฤกษเทเวศ. (2569). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครู
ด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8. วารสารการศึกษาและ
การพัฒนามนุษย์ในอาเซียน, 1(1), 56-71.

Naschana Sangchang, Phramaha Ampol Dhanapaṅkṛo (Chaisaree) and Chawengsak Prueksathewet. (2026).
Developing a Teacher Development Model Using Professional Learning Communities (Plcs) in the Subject
of Buddhist Studies, General Education Department, Region 8. ASEAN Journal of Education and Human
Development, 1(1), 56-71.;

Website: <https://so16.tci-thajjo.org/index.php/AJEHD>

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) สำหรับระยะที่ 3 ใช้การทดลองแบบกึ่งทดลอง ชนิด One-Group Pretest-Posttest Design กับครูจำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Dependent Samples t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาครูโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการจำเป็นในการจัดระบบ PLC อย่างเป็นรูปธรรมในระดับสูง 2) ได้พัฒนารูปแบบ BUDDHA-PLC Model ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ Buddhist Integration, Unity Collaboration, Development Cycle, Data Reflection, Holistic Learning และ Assessment & Adjustment ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า สมรรถนะครูหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีประสิทธิภาพผลและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทโรงเรียนพระปริยัติธรรม

คำสำคัญ: การพัฒนาครู, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

This research aimed to: 1) investigate the current conditions, problems, and priority needs for teacher development in Phrapariyattidhamma Schools, General Education Department, Region 8; 2) develop a teacher development model based on the Professional Learning Community (PLC) concept; and 3) implement and evaluate the effectiveness of the developed model. The study employed a Research and Development (R&D) approach using mixed methods and was conducted in three phases. In Phase 1, the sample consisted of 320 administrators and teachers. Research instruments included questionnaires, semi-structured interviews, and a model evaluation form. Data were analyzed

using frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Priority Needs Index (PNI Modified). In Phase 3, a quasi-experimental design (One-Group Pretest–Posttest Design) was conducted with 30 teachers. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the Dependent Samples t-test.

The findings revealed that: 1) the overall level of teacher development was at a moderate level, with a high priority need for establishing a concrete PLC system; 2) the developed BUDDHA-PLC Model consisted of six components: Buddhist Integration, Unity Collaboration, Development Cycle, Data Reflection, Holistic Learning, and Assessment & Adjustment. The model was evaluated by experts at the highest level of appropriateness; and 3) teachers' professional competencies after the implementation were significantly higher than before at the .05 level of statistical significance, and overall satisfaction with the model was at the highest level. The results indicate that the developed model is effective and applicable within the context of Phrapariyattidhamma Schools.

Keywords: Teacher Development, Professional Learning Community, Phrapariyattidhamma School

บทนำ

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจึงจำเป็นต้องเริ่มจากการพัฒนาครู ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ กรอบนโยบายทางกฎหมายของประเทศไทยได้กำหนดให้การพัฒนาครูเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา โดย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และมาตรฐานวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542)

ในบริบทของการศึกษาคณะสงฆ์ พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ได้กำหนดกรอบการบริหารและการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นพระภิกษุและสามเณรให้มีความรู้ทั้งด้านพระพุทธศาสนา และวิชาสามัญ ควบคู่กับการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด (พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562) แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมมิใช่เพียงภารกิจภายในสถานศึกษาเท่านั้น แต่เป็นพันธกิจตามกรอบกฎหมายของประเทศ

แนวคิด Professional Learning Community (PLC) เป็นแนวทางการพัฒนาครูที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในระดับสากล โดยเน้นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ครูทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนผลการสอน และใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ DuFour, DuFour และ Eaker (2008) อธิบายว่า PLC เป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ขณะที่ Hord (1997) ชี้ให้เห็นว่า PLC เป็นการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันของครูอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนอย่างไรก็ตาม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีบริบทเฉพาะแตกต่างจากสถานศึกษาทั่วไป ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหาร ลักษณะผู้เรียน และบทบาทของครูซึ่งประกอบด้วยทั้งพระสงฆ์และฆราวาส การพัฒนาครูจึงต้องคำนึงถึงอัตลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา ควบคู่กับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าการพัฒนาครูยังเป็นลักษณะการอบรมเป็นครั้งคราว ขาดระบบการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยังไม่มียูนิฟอร์มการนำแนวคิด PLC มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับบริบทเฉพาะของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้วยกระบวนการ PLC สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงนโยบาย กล่าวคือเป็นการพัฒนากระบวนการพัฒนาครูให้สอดคล้องกับหลักการตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) และ พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 (พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562) ควบคู่กับการประยุกต์ใช้แนวคิด Professional Learning Community อย่างเป็นระบบอันจะนำไปสู่การยกระดับสมรรถนะครู คุณภาพการจัดการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนพระปริยัติธรรม
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูที่เข้าร่วมการพัฒนาด้วยรูปแบบ PLC มีสมรรถนะทางวิชาชีพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาครูด้วย PLC อยู่ในระดับมากขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) แบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้วยแนวคิด Professional Learning Community (PLC) ให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดำเนินการเป็น 3 ระยะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็น

ระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาครู ปัญหา อุปสรรค และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 320 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดตามหลักเกณฑ์ทางสถิติที่เหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาครู และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้วย PLC 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับบริบท ปัญหา และข้อเสนอแนะ 3)

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พร้อมทั้งตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บข้อมูล มีดังนี้ 1) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (แบบสอบถาม) ประกอบด้วย 1) ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งคัดเลือกจากประชากร 320 คน 2) อธิบายวิธีการตอบแบบสอบถาม และยืนยันการรักษาความลับของข้อมูล 3) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามใช้เวลาในการตอบประมาณ 20–30 นาที 4) รวบรวมแบบสอบถามคืน ตรวจสอบความครบถ้วน และคัดกรองฉบับที่สมบูรณ์ 5) บันทึกข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมวิเคราะห์สถิติ และ 2) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (การสัมภาษณ์เชิงลึก) ประกอบด้วย คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ด้านการพัฒนาครู 1) ดำเนินการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ใช้เวลาประมาณ 45–60 นาทีต่อคน 2) บันทึกเสียง (โดยได้รับความยินยอม) และจดบันทึกภาคสนาม 3) ถอดเทปคำสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ และ 4) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลกับผู้ให้สัมภาษณ์ (Member Checking)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้วิธีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ (Priority Needs Index: PNI Modified) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลที่ได้จากระยะที่ 1 นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบในระยะที่ 2

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบ

ระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้วย PLC สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 มาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำร่างรูปแบบ (Model Drafting) ซึ่งประกอบด้วย หลักการวัตถุประสงค์ องค์ประกอบ กระบวนการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ

จากนั้นนำร่างรูปแบบเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา การพัฒนาครู และการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความสอดคล้องขององค์ประกอบรูปแบบ โดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า

ข้อมูลที่ได้จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งพิจารณาข้อเสนอแนะเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบให้สมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้ในระยยะที่ 3

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ

ระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาครูด้วย PLC ที่พัฒนาขึ้นการวิจัยใช้รูปแบบการทดลองแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) ชนิด One-Group Pretest-Posttest Design โดยมีกลุ่มทดลองจำนวนหนึ่งกลุ่ม ซึ่งเป็นครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบเป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน โดยมีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การประชุมชี้แจง การจัดตั้งกลุ่ม PLC การวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้ การร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้ การสังเกตชั้นเรียน การสะท้อนผล (Reflection) และการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลก่อนทดลอง (Pretest) เกี่ยวกับระดับสมรรถนะครู และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด PLC และหลังสิ้นสุดการทดลอง เก็บข้อมูลหลังทดลอง (Posttest) ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Samples t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิเคราะห์ใช้เป็นข้อมูลในการสรุปประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาครูด้วย ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และเสนอแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็น

1.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการพัฒนาคู

ด้าน	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. การทำงานเป็นทีม	3.41	0.55	ปานกลาง
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ	3.22	0.63	ปานกลาง
3. การนิเทศและสะท้อนผล	3.05	0.68	ปานกลาง
4. การสนับสนุนจากผู้บริหาร	3.28	0.60	ปานกลาง
รวม	3.24	0.59	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการพัฒนาคูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.41$, S.D. = 0.55) รองลงมาคือด้านการสนับสนุนจากผู้บริหาร ($\bar{x} = 3.28$, S.D. = 0.60) และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ ($\bar{x} = 3.22$, S.D. = 0.63) ส่วนด้านการนิเทศและการสะท้อนผลการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.05$, S.D. = 0.68)

ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้สถานศึกษาจะมีการดำเนินงานด้านการพัฒนาคูอยู่ในระดับหนึ่ง แต่ยังคงขาดความเข้มแข็งในกระบวนการนิเทศและการสะท้อนผล ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ จึงควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในภาพรวม

1.1 ผลการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ในการพัฒนาคูด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

รายการ	สภาพปัจจุบัน (D)	สภาพที่พึงประสงค์ (I)	PNI Modified	ลำดับ
1. การจัดระบบ PLC อย่างเป็นรูปธรรม	3.05	4.50	0.48	1
2. การพัฒนาทักษะการสะท้อนผล	3.02	4.40	0.46	2
3. การนิเทศแบบกัลยาณมิตร	3.10	4.38	0.41	3
4. การสนับสนุนเชิงระบบจากผู้บริหาร	3.20	4.45	0.39	4

จากตารางที่ 2 พบว่า ทุกด้านมีค่า PNI Modified มากกว่า 0.30 แสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นในการพัฒนาอยู่ในระดับสูง โดยรายการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การ

จัดระบบ PLC อย่างเป็นรูปธรรม (PNI = 0.48) รองลงมาคือ การพัฒนาทักษะการสะท้อนผล (PNI = 0.46) และการนิเทศแบบกัลยาณมิตร (PNI = 0.41) ตามลำดับ

ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาควรเร่งพัฒนาระบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ชัดเจน และเสริมสร้างกระบวนการสะท้อนผลและการนิเทศเชิงพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้วย PLC สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2.1 ผลการสังเคราะห์และยกร่างรูปแบบจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในตอนต้นที่ 1 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงปริมาณ (ค่าเฉลี่ยและค่า PNI Modified) และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ มาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนาร่างรูปแบบ (Model Draft)

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและแนวคิดพื้นฐาน 2)วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3)โครงสร้างกลุ่ม PLC 3)กระบวนการดำเนินงาน PLC (Plan – Do – See – Reflect) และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จและกลไกสนับสนุน

ลักษณะของรูปแบบเป็นวงจรการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement Cycle) ที่เน้นการทำงานเป็นทีม การสะท้อนผลการสอน และการนิเทศแบบกัลยาณมิตร สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความชัดเจนของรูปแบบ โดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาครูด้วย PLC

ด้านที่ประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ความสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนพระปริยัติธรรม	4.80	0.16	มากที่สุด
ความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบ	4.74	0.20	มากที่สุด
ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้	4.66	0.22	มากที่สุด
ความชัดเจนของกระบวนการดำเนินงาน	4.72	0.19	มากที่สุด
รวม	4.73	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า รูปแบบการพัฒนาครูด้วย PLC มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนพระปริยัติธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.80$) รองลงมาคือด้านความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบ ($\bar{x} = 4.74$) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ชัดเจน และสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา

2.3 ผลการปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบ ดังนี้ 1) กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นำกลุ่ม PLC ให้ชัดเจน 2) เพิ่มขั้นตอนการติดตามและประเมินผลระยะยาว 3) เพิ่มเครื่องมือสะท้อนผลการสอน (Reflection Form) ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน 4) กำหนดกรอบระยะเวลาดำเนินกิจกรรม PLC อย่างชัดเจน และ 5) ภายหลังจากปรับปรุง รูปแบบจึงมีความสมบูรณ์และพร้อมนำไปทดลองใช้ในระยยะที่ 3

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาครูด้วย PLC

3.1 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะครูก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะครูก่อนและหลังการทดลอง

การทดสอบ	n	\bar{x}	S.D.	t	df	Sig.
ก่อนทดลอง (Pretest)	30	3.28	0.47			
หลังทดลอง (Posttest)	30	4.21	0.39	11.36	29	.000*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนสมรรถนะครูหลังการทดลอง ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.39) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($\bar{x} = 3.28$, S.D. = 0.47) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 11.36$, Sig. = .000) แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการพัฒนาครูด้วย PLC ที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้สมรรถนะครูเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

3.2 ผลการเปรียบเทียบรายด้านของสมรรถนะครู

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนสมรรถนะครูรายด้านก่อนและหลังการทดลอง

ด้าน	ก่อนทดลอง (\bar{x})	หลังทดลอง (\bar{x})	t	Sig.
การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	3.30	4.25	10.82	.000*
การทำงานเป็นทีม	3.35	4.28	9.94	.000*
การสะท้อนผลการสอน	3.18	4.20	12.15	.000*
การใช้ข้อมูลพัฒนาการสอน	3.29	4.12	8.76	.000*

จากตารางที่ 5 พบว่า ทุกด้านมีคะแนนหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านการสะท้อนผลการสอนมีค่าที่ (t) สูงสุด แสดงว่ากระบวนการ PLC ส่งผลชัดเจนต่อการพัฒนาทักษะ Reflection ของครู

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบ

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อรูปแบบ

ด้าน	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ด้านกระบวนการดำเนินงาน PLC	4.62	0.31	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.71	0.28	มากที่สุด
ด้านการนำไปใช้จริง	4.65	0.33	มากที่สุด
รวม	4.66	0.30	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.30) โดยเฉพาะด้านประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.71$) สะท้อนว่ารูปแบบสามารถนำไปใช้ได้จริง และส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาวิชาชีพครู

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาครูด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมเชื่อมโยงและเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาครูผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านการนิเทศ ติดตาม และการสะท้อนผลการปฏิบัติงานที่ยังไม่เป็นระบบ ทั้งยังพบปัญหาภาระงาน

และการขาดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่องผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2563) ที่เสนอว่าการพัฒนาครูในบริบทไทยยังคงเน้นการอบรมระยะสั้น มากกว่าการสร้างระบบการเรียนรู้ร่วมกันภายในโรงเรียนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังสอดคล้อง กับผลการศึกษาของ สมาน อัครภูมิ (2564) ที่พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมักขาดระบบนิเทศและ การติดตามผลที่เป็นกลไกถาวร ส่งผลให้การพัฒนาครูขาดความต่อเนื่องในระดับสากล ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Richard DuFour (DuFour et al., 2008) ที่ระบุว่า โรงเรียนที่ยังไม่พัฒนาเป็น PLC มักมีลักษณะการทำงานแบบต่างคนต่างทำ ขาดการใช้ข้อมูล สะท้อนผลร่วมกันอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้วย PLC ผลการพัฒนารูปแบบ พบว่า รูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิทยาลัยฯร่วม การทำงานเป็นทีม การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาชีพ การสะท้อนผลอย่างต่อเนื่อง และการสนับสนุนจากผู้บริหาร โดย ผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุดผลดังกล่าวสอดคล้องกับ งานของ Linda Darling-Hammond (2017) ที่ระบุว่า การพัฒนาวิชาชีพครูที่มีประสิทธิผล ต้องประกอบด้วยการทำงานร่วมกัน (collaboration) การสะท้อนผล (reflection) และการ สนับสนุนเชิงโครงสร้างจากผู้นำสถานศึกษานอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานสังเคราะห์ของ Vicki Vescio, Ross และ Adams (2008) ที่พบว่า PLC ที่มีโครงสร้างชัดเจนและมีการ ดำเนินการต่อเนื่อง สามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูได้อย่างมี นัยสำคัญในบริบทไทย งานวิจัยร่วมสมัย (2565–2567) หลายฉบับยืนยันว่า การออกแบบ รูปแบบที่ยึดบริบทสถานศึกษาเป็นฐาน (context-based model) จะเพิ่มความเป็นไปได้ใน การนำไปใช้จริงและเกิดผลอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ ผลการทดลอง แบบ One-Group Pretest–Posttest Design พบว่า คะแนนสมรรถนะครูหลังทดลองสูงกว่า ก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบ PLC ที่พัฒนาขึ้นมี ประสิทธิภาพผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vicki Vescio et al. (2008) ที่สรุปว่า PLC มีผลเชิงบวกต่อการพัฒนาการสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน รวมทั้งแนวคิดของ Richard DuFour (2004) ที่ชี้ว่า การทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องและการใช้ข้อมูลสะท้อนผล จะนำไปสู่ การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการพัฒนาคูด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 ได้นำไปสู่การสังเคราะห์และพัฒนาเป็นรูปแบบ BUDDHA-PLC Model ซึ่งมีรายละเอียดและองค์ประกอบปรากฏดังภาพโมเดลต่อไปนี้

ภาพที่ 1 โมเดล “BUDDHA-PLC Model

โมเดลนี้มีลักษณะเป็น “วงจรการพัฒนาแบบองค์รวม” ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบที่ทำงานสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. B = Buddhist Integration การบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้าสู่กระบวนการบริหารและการจัดการเรียนรู้ เช่น หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) อริยสัจ 4 หรือหลักกัทธิบาท 4 เพื่อเป็นฐานคิดเชิงคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินงาน PLC ทำให้การพัฒนาไม่มุ่งเฉพาะผลสัมฤทธิ์เชิงปริมาณ แต่คำนึงถึงคุณภาพภายในของผู้เรียนและครูพระ

2. U = Unity Collaboration การสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของคณะครูพระและบุคลากรทางการศึกษา ผ่านกระบวนการทำงานแบบกัลยาณมิตรทางวิชาชีพ เน้นความไว้วางใจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความรับผิดชอบร่วมกันต่อผลลัพธ์ของผู้เรียน

3. D = Development Cycle การพัฒนาอย่างเป็นระบบในลักษณะวงจรต่อเนื่อง (Continuous Improvement) อาจเชื่อมโยงกับ PDCA หรือกระบวนการสะท้อนคิดเชิงพุทธ เพื่อให้การพัฒนาเกิดความต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่ง และมีทิศทางชัดเจน

4. D = Data Reflection การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิเคราะห์ สะท้อนผล และปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ทั้งข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมผู้เรียน และข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้การตัดสินใจมีความแม่นยำและเป็นระบบ

5. H = Holistic Learning การจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ (Cognitive) คุณธรรมจริยธรรม (Moral) และการพัฒนาจิตใจ (Spiritual) สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาพระปริยัติธรรมที่มุ่งพัฒนาคนทั้งภายนอกและภายใน

6. A = Assessment & Adjustment การประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งระดับผู้เรียน ครู และองค์กร เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ขององค์กร (Organizational Learning) และยกระดับคุณภาพอย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการพัฒนาครูด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 8 มีข้อค้นพบสำคัญดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันและปัญหา การพัฒนาครูโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านการนิเทศและการสะท้อนผลการสอนที่ยังขาดความเป็นระบบ สะท้อนความจำเป็นในการพัฒนากระบวนการ PLC อย่างเป็นรูปธรรม 2) การพัฒนารูปแบบ ได้สังเคราะห์เป็น BUDDHA-PLC Model ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ Buddhist Integration, Unity Collaboration, Development Cycle, Data Reflection, Holistic Learning และ Assessment & Adjustment โดยผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่าสมรรถนะครูหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทโรงเรียนพระปริยัติธรรม

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการขับเคลื่อน PLC ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมอย่างเป็นระบบ พร้อมจัดสรรทรัพยากร เวลา และงบประมาณอย่างเหมาะสม

1.2 ควรบรรจุ BUDDHA-PLC Model เป็นแนวทางในการพัฒนาครูระดับเครือข่ายหรือระดับภูมิภาค เพื่อสร้างมาตรฐานการดำเนินงานร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 สถานศึกษาควรกำหนดตารางกิจกรรม PLC อย่างชัดเจนและต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา

2.2 พัฒนาผู้นำกลุ่ม PLC ให้มีทักษะด้านการอำนวยความสะดวก (Facilitation) และการสะท้อนผลอย่างสร้างสรรค์

2.3 ส่งเสริมการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการวิเคราะห์และพัฒนากิจการจัดการเรียนรู้

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรขยายการทดลองใช้รูปแบบในเขตพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และพัฒนาเป็นรูปแบบระดับชาติ

3.2 ศึกษาผลกระทบของ BUDDHA-PLC Model ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในระยะยาว

3.3 พัฒนารูปแบบการประเมินผลเชิงคุณภาพที่สะท้อนมิติด้านคุณธรรมและจิตวิญญาณควบคู่กับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 1-23. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม.(2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก หน้า 1-14. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

วิจารณ์ พานิช. (2563). *PLC: ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.

สมาน อัสวภูมิ. (2564). การพัฒนาระบบนิเทศภายในสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 17(2), 45-58.

Darling-Hammond, L. (2017). Teacher education around the world: What can we learn from international practice? *European Journal of Teacher Education*, 40(3), 291-309. <https://doi.org/10.1080/02619768>

- DuFour, R. (2004). What is a professional learning community? *Educational Leadership*, 61(8), 6–11.
- DuFour, R., DuFour, R., Eaker, R., & Many, T. (2008). *Revisiting professional learning communities at work: New insights for improving schools*. Solution Tree Press. Bloomington, IN.
- Hord, S. M. (1997). *Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement*. Southwest Educational Development Laboratory. Austin, TX.
- Vescio, V., Ross, D., & Adams, A. (2008). A review of research on the impact of professional learning communities on teaching practice and student learning. *Teaching and Teacher Education*, 24(1), 80–91. <https://doi.org/10.1016/j.tate>.